CS LÁSZLÓ VISSZATÉRÉSE

Szobordöntés Szlovákiában

kt. 2-i számból

Nagykapos -- középváros a Felvidék keleti régiójában. A valószínûsíthetõen mindenre elszánt suhancok három tõség közül választhattak: a temetõben megcsonkítani a magyar honvédsírokat, átmázolni a turul emlékmûvet, vagy nteni Mécs László papköltõ mellszobrát. A temetõ nyilván kiesett látókörükbõl, a "madár" pedig talán nem lkozott kellõ szimbólumként a távolabb élõ szlovákság számára. Pedig felállítását néhány évvel ezelõtt hosszas avona elõzte meg. Mindkét emlékmû a város központjában, egymáshoz viszonylag közel. Õk biztosra mentek: legyen t az áldozat Mécs. Kiszámított akció. Miként nem túl régen a pozsonyi magyar gimnázium ablakainak téglával való rése vagy az izléstelen falfirkák a kassai magyar színház bejáratánál.

Egyetlenegy dologra nem gondolhattak, arra, hogy tettükkel a feledés homályából Mécs László felértékelõdhet. nek mellszobrát egyébként el sem vitték, hanem a talapzathoz közeli árokban hagyták. Nyilván a személy magyarul gzó neve lehetett a döntõ; holott a fiatal generáció már aligha ismeri. Ám annak idején õ a legzajosabban ünnepelt yar költõ. De ki is volt Mécs László, akinek szellemi örökségét ez idõ tájt Királyhelmec és Nagykapos õrzi a ntenzívebben... Anyai nagyapja, Dobránszky György 1847 körül jobbágylegény volt Sáros megye északi részén, netén. Amikor molnársegéd lett, egy zugot elkerített a malomban, s a jobbágy gyerekeket ott tanította írni, olvasni és nolni. A falu bizalmasa is lehetett, mert az uraság tudtán kívül instanciát írt Ferenc József királyhoz a falu nevében, y szabadítsa fel õket. Méltánytalan sorsú költõnk 1895 januárjában született Mártoncsik Endre kántortanító ötödik rmekeként, József névre keresztelték, beöltözésekor kapja a László nevet. 1913-ban a Pázmány Péter ományegyetemre nyert felvételt magyar-latin szakra, s egy évvel késõbb a premontrei rendbe is, melynek felszentelt a 1918 októberétõl. A kisebbségi magyarság szószólójaként Ungváron jelenik meg elsõ verseskötete (Hajnali ngszó), majd rövidesen Budapesten is közönség elé lép. Sikere elképesztõ. Laczkó Géza késõbb az Est c. lap bjain a következõket írja róla: "A legegyszerûbb költõ, akivel valaha találkoztam, s mégis a legkülönösebb. Pap. õ. Ember. Ez a hármasság teszi ki lényét. S ez a három egy." Közben betör a francia irodalomba is, Paul Valéry zetközi karriert jósol. Amúgy Királyhelmecre kerül plébánosnak, ahonnan könnyebb az utazgatás, mert meghívások nének illene eleget tennie, 1944-tõl azonban már menekülnie kell, ismerõsöknél, barátoknál, rajongóinál húzza meg át, 1953-ban Pannonhalmán letartóztatják, a börtönbõl három év múltán szabadul, lelkipásztor a magyar fõvárosban, l-tõl a pannonhalmi szociális otthon lakója. Ugyanott érte a halál 1978 novemberében -- elõzõleg még megérte Illyés la látogatását --, tetemét a pannonhalmi Nagyboldogasszony-kápolna kriptájában helyezték örök nyugalomra. észetének esztétikai értéke a mûbírálókat joggal megosztotta, töretlen életútja azonban megkérdõjelezhetetlen.

Mellszobrának ledöntése ürügyén keresnénk most verseibõl suta módon alkalmi idézetet, de íme:

Én, Mécs, Isten szavának trombitája
s mint költõ, élõ lelkiismeret:
szétkürtölöm most minden égi tájra,
hogy vannak züllött ifjú emberek,
kikbõl nem lesz se szent, se honfi hõs!

A versszakasz utolsó sora így hangzik: "S e fiúkért valaki felelõs!" Motívumok után kellene tehát kutatnunk, rmációkat gyûjtenünk a tettesek indítékairól, a felbujtók szándékairól. Nyomjelzõben pedig nem is kell túl messzire nünk. Szlovákia új megyesítési területi átszervezõdésében a keleti végek magyarságát összefogó Nagykapos jelentõs epet játszott (volna). A másik: a radikalizálódó szlovák ellenzéki pártok minden bevetése és reménye ellenére a ldéki Magyar Koalíció Pártja a jelek szerint marad kormányzótényezõként. A harmadikként megemlíthetjük, hogy elgõben a párkányi--esztergomi Valéria híd átadása, amely jelképesen is megszilárdítaná a két nép közeledését. A dezzel görcsösen ellenkezõ, letûnõben levõ nacionalisták táborából érkezett így az önmaguk létét is felfedõ elmeztetés. Amúgy ünneprontóként...

KOVITS Péter

za a tartalomjegyzékhez